

Bildande av naturreservatet Gö i Ronneby kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § (1998:808) miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogade karta (bilaga 1) som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara **Gö**.

Länsstyrelsens beslut 1969-02-05, dnr III R 19 67 68 och 1967-10-13, dnr III R 19 14 67, om förordnande om landskapsbildskydd enligt 19 § naturvårdslagen (äldre lydelse), samt beslut om bildande av fågelskyddsområde enligt 14 § naturvårdslagen, dnr 11.122-870-83 upphävs inom reservatsområdet, upphävandet ska gälla när detta beslut vinner laga kraft.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Gö
Kommun	Ronneby
Socknar	Listerby och Edestad
Lägesbeskrivning	Ca 7 km SO om Ronneby
Kartblad	3F NV Karlskrona
Naturgeografisk region	Blekinges sprickdalsterräng och ekskogsområde
Kulturgeografisk region	Sydsvenska odlingsbygderna
Natura 2000 – beteckning	SE 041 0174, SE 041 0175
Fastigheter	Del av Göholm 1:1, 1:3, 1:4, 11:2, 13:1 och 22:1
Markägare	Stina Werners fond Johan Pukes släktförening Staten
Nyttjanderätter	Ledningsrätter för el- och teleledningar. Väg till Jägarstugan och till hus på ofri grund vid Gökalv. Väg till Pukeska Gravkapellet.
Areal	Totalt ca 1940 ha, varav ca 1440 ha vatten och ca 500 ha land
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

Syftet med naturreservatet

1. Bevara biologisk mångfald på land och i marin miljö:

- På landskapsnivå – i Natura 2000-områdena Gö bokskog och Gömarken samt i ett område som ingår i den nationella myrskyddsplanen med alkärr och tallmyr.
- På landskapsnivå – bevara variation i större lövskogsområden med god tillgång på gamla ekar, betade skogar med lång beteskontinuitet, ekhage, äldre bokskog med inslag av andra ädla lövträd, ek-hasselskog, ädellövskog, bokskog, havsstrandängar, hållmarker, sandfält, strandkärr, sumpskogar och kärr.
- På landskapsnivå - vattenområdena är väl fungerande lekområden för fisk.
- På landskapsnivå – bevara en exponerad öppen kust i Östersjön och en ytterskärgård med en mosaik av grund och undervattensklippor som sticker upp ur mjukbotten med sand och finare sediment samt i skyddade grunda vikar med mjukbotten.
- På samhällsnivå – bevara variation av växt- och djursamhällen inom de olika naturtyperna.
- På artnivå – bibehålla det mycket stora antalet rödlistade arter och andra för Blekinge ovanliga arter i området.
- På genetisk nivå – bevara en god genetisk variation hos rödlistade och andra för Blekinge ovanliga arter i området genom att möjliggöra att stora populationer av dessa arter kan leva i området.

2. Återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer:

- återställa och nyskapa lövskog där granen självföryngrat sig och på granplanterade ytor genom att ta bort granen och i huvudsak självföryngra lövskog.

3. Med beaktande av naturvärdena vårda värdefulla kulturhistoriska lämningar

4. För det rörliga friluftslivet:

- tillgodose behovet av ett attraktivt område för friluftslivet genom att anlägga parkeringsplatser, rastplatser, stigar och vandringsleder.
- de befintliga kommunala badplatserna med parkeringsplatser vid Gökalv och Millegarne bevaras med hänsyn tagen till naturvärdena på badplatserna.

Beskrivning över området

Landmiljöer

Reservatet ligger på Göhalvön, sydost om Ronneby. Området är flackt och ligger i huvudsak på en nivå av endast 5-10 meter över havet. Den högsta punkten, drygt 20 m ö h, är belägen på en bergsplata strax söder om Nötanabben. Inom området finns drumliner, som är utsträckta i nord-sydlig riktning. Litorinavallen som ligger på ca 8 meters höjd över havet är tydlig trots att den endast höjer sig någon enstaka meter över omgivning-

en. Berggrunden består av Blekinges kustgnejs. Berg i dagen är vanligt förekommande. Moränen är på Göhalvön starkt svallad och bitvis mycket blockrik i ytan. Morän finns förutom i drumlinerna också som ett vanligen tunt lager av bottenmorän av en typ som kallas Gö-morän och har sin typlokal på Göhalvön. Klimatet är milt och kustpåverkat.

De äldsta fynden av mänsklig aktivitet i området härrör sannolikt från jägar- och fiskarbosättningar från yngre stenåldern. Vid Nötanabben på norra spetsen av halvön finns ett stort järnåldersgravfält omfattande ett 90-tal synliga anläggningar, bland annat 18 skeppssättningar. Gravfältet anses ha varit i bruk under Vendeltid (550-800 e kr) och vikingatid (800-1050 e kr). Förekomsten av tre fyllda stensättningar på gravfältet och ett röse på bergryggen söder om det egentliga gravfältet antyder att den Vendeltida bosättningen har haft ännu äldre föregångare. I fornlämningsområdet finns också en kolera-begravningsplats från mitten av 1800-talet. Vid Byrum strax söder om Nötanabben fanns det under 1600-talet en by med tre gårdar. Namnet Gö nämns första gången i kung Waldermars jordebok 1241 och syftar på den by som låg på halvöns östra sida invid vägen mot Gö udde.

Göholms gård förvärvades i slutet av 1700-talet av generalamiral Johan af Puke. Puke, som ledde svenska flottans utbrytning ur Viborgska viken 1790 (det s.k. Viborgska gatloppet), under svensk-ryska kriget 1788-90 ligger begravd i ett gravkapell i nordöstra delen av reservatet. Puke ligger i en kista tillverkad av virke från hans skepp Dristigheten. Gravkapellet utgör ännu idag gravplats för delar av Pukes släkt. Marken innanför stenmuren som omger gravkapellet ingår inte i naturreservatet.

Merparten av Göholms skogar utgörs av ekdominerad ädellövskog. Förutom ek finns i de rikare skogarna också ett varierande inslag av andra ädellövarter, främst ask, lind, lönn, bok, fågelbär och alm. Bok och ask förekommer i bestånd på några områden. Ett ca 12 ha stort bokbestånd finns på västra sidan av Bredasund och har en genomsnittsalder på 120 år. På fuktig mark finns flera likåldriga alskogar. Sumpskogar och skogskärr är rikligt förekommande inom området. Störst av dessa är Ålabokärret, ca 4,8 ha, där al inom vissa delar dominerar i trädskiktet. Trädens socklar är väl utvecklade och klarvat-tenytor förekommer. Boamossen består av två delar och är glest bevuxen av gamla tal-lar. Andra naturtyper i området är betad havsstrandäng, sandhedar, flera kala sandfält och hållmarksimpediment.

Marina miljöer

De marina områdena runt Göhalvön uppvisar en mosaik av grunda mjuk- och hårdbottnar. En gradient i exponering leder till att vegetationen förändras successivt från skyddade till vågexponerade miljöer. De varierande bottenförhållandena möjliggör livsmiljöer för en mångfald av djur och växter. Rev är vanliga och sand förekommer mellan reven. Revens vegetation domineras av fjäderslick, blåstång och sågtång. Ålgräs förekommer på naturreservatets något skyddade bottnar, främst i norr. På de skyddade mjukbottnarna i Byrumsviken, Bredasund och Brunnsviken växer flera arter av kransalger som indikerar god vattenmiljö. De grunda vikarna utgör betydelsefulla födosöks- och reproduktionsområden för viktiga fiskarter som gädda och abborre. Öarna Lågaskärv och Högaskärv är kala öar som är viktiga för fågellivet. På Lindeskär finns ett mindre bestånd av äldre lindar. Mellan Lindeskärv och Lågaskärv är en fiskodling stationerad.

Övrigt

Över Göhalvön ligger in-/utflygningsväg till Ronneby flottilflygplats vilket innebär att området överflygs av startande/landande flygplan och helikoptrar, ibland på låg höjd. Vattenområdet är också övningsområde för helikoptrar stationerade på F 17 vilket innebär att lågflygande helikoptrar kan förekomma över området. Vid vissa övningar deltar även båt tillhörande Försvarsmakten. Vid start/landning på den befintliga helikopter-landningsplattan i Gö hamn passerar helikoptrar området på låg höjd.

Genom vattenområdet går farleder in till Ronneby hamn. Till farlederna hör sjömärken och fyrar med tillhörande utrustning.

Skälen för beslut

Göholm är av riksintresse för naturvärden och omfattas av skydd för landskapsbilden samt strandskydd.

Två områden, Gömarken och Gö bokskog, omfattande 131 ha mark är av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet i EU:s ekologiska nätverk Natura 2000. Följande naturtyper som ingår i det ekologiska nätverket finns i området:

1210, *Årnuell vegetation på driftvallar*

1220, *Perenn vegetation på steniga stränder*

1630, *Havsstrandängar av Östersjötyp**

6270, *Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ**

7140, *Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn*

9070, *Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ*

9080, *Lövsumpskogar av fennoskandisk typ**

9130, *Bokskog av örtrik typ*

9160, *Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ*

91D0, *Skogbevuxen myr**

I Gömarken finns en våtmark som ingår i den nationella myrskyddsplanen, "Myr på Göhalvön".

Skogsvårdsstyrelsen har avgränsat flera nyckelbiotoper i området. Två stora nyckelbiotoper som endast skiljs av Gökalvsvägen är tillsammans på 143 ha.

Totalt har ca 225 ha nyckelbiotoper registrerats inom naturreservatet på Gö, vilket är 45 % av hela landarealen.

Gö har mycket stora naturvärden i form av biotoper med gamla ädellövträd, strukturer och substrat som är förutsättningen för det stora antalet skyddsvärda arter som finns i området. Flera skyddsvärda arter har stora populationer på Gö. På Gö kan t.ex. ovanliga lavararter växa på betydligt tunnare träd och växer även på andra trädslag än vad som annars är vanligt. På grund av den stora arealen av värdefull natur och de relativt stora populationerna av flera skyddsvärda arter är förutsättningarna mycket goda att långsiktigt bevara flera av de skyddsvärda arterna i livskraftiga bestånd inom området.

De marina värdena runt Gö är representativa för Blekinge och södra Östersjön och är en viktig länk i det nationella nätverket av marina skyddade områden.

Området är ett av de från naturvårdssynpunkt värdefullaste områdena i Blekinge och har få motsvarigheter i landet.

Bildandet av naturreservatet Gö bidrar till att uppfylla miljömålen: *Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv, Hav i balans samt levande kust och skärgård* samt *Ett rikt odlingslandskap, delmål 5, åtgärdsprogram för hotade arter*.

Bildandet av naturreservatet Gö bidrar även till att uppfylla de lokala miljömålen som Ronneby kommun har satt upp om att aktivt bevara, skydda och förstärka den biologiska mångfalden, där en av åtgärderna är att Göholm undantas från all exploatering som inte tydligt verkar för hållbar utveckling.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver Länsstyrelsen följande:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområde inom reservatet.

Det är förbjudet att inom reservatet att:

1. uppföra ny byggnad, vindkraftverk, eller andra anläggningar.
2. anlägga väg, brygga, kaj, pir eller båthamn.
3. uppföra mast, antenn eller liknande anordning.
4. anlägga luft eller markledning.
5. bedriva fiskodling eller vattenbruk med motsvarande påverkan (annat än fiskodling enligt giltigt tillstånd som finns när reservatet bildas).
6. bedriva täkt, spränga, gräva, schakta, dränera, utfylla, muddra eller tippa.
7. lägga igen öppna diken eller dika.
8. avverka skog eller bortföra torra träd eller stubbar.
9. plantera eller så träd, buskar eller andra växter.
10. inplantera för området främmande växt- eller djurart.
11. utfodra vilda djur annat än på särskilt utpekade platser.
12. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller tillföra handelsgödsel.
13. använda parasitbekämpningsmedel som utsöndras med spillningen i form som är skadlig för insekter, annat än vid direkt rekommendation från veterinär.
14. anordna eller upplåta vattenområde för bojförstöjning.

Till skydd för häckande fågel på öarna Högaskär och Lågaskär gäller särskilda föreskrifter för tiden 1 april till 15 juli och avser förbud att:

- färdas eller uppehålla sig inom landområde
- landa med båt eller annan farkost
- jaga eller medföra jaktredskap eller hund
- bortföra eller skada ägg eller fågelbo
- ofreda djur genom fotografering eller liknande åtgärder

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter som ingår i reservatet

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av och information om reservatet.
2. utförande och underhåll av tillfartsvägar, parkeringsplatser, vandringsleder, rastplatser, sanitära anläggningar, informationstavlor och andra liknande anläggningar eller anordningar.
3. gallring, röjning, avverkning, ängsbruk, betesdrift, uppsättning och underhåll av stängsel eller annan skötselåtgärd i syfte att bevara och utveckla naturmiljön och den biologiska mångfalden, enligt fastställd skötselplan. Utfallande överskott i samband med naturvårdsåtgärder, som utförs med stöd av föreskrifter och skötselplan, ska användas för reservatets skötsel.
4. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden.

Aktuella åtgärder och anordningar ska behandlas vid skötselrådets möten (se Fastställande av skötselplan).

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt i reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet att:

1. skada mark eller bottnar i vattenområdena.
2. skada stenmurar eller odlingsrösen.
3. otillbörligt störa djurlivet.
4. skada växande eller döda träd och buskar.
5. plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar, annat än vad som rimligen behövs för artbestämning.
6. medföra lös hund annat än vid jakt.
7. rida eller cykla annat än på väg, eller för ändamålet markerade stigar.
8. tälta mer än en natt eller ställa upp husvagn eller husbil.
9. göra upp eld, använda spritkök eller engångsgrillar annat än i iordningställd eldplats.
10. nyttja området för tävling eller övningar som kan verka störande på naturen eller på allmänhetens friluftsliv.
11. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, snitslar, inskrift eller därmed jämförlig anordning.
12. framföra farkost framdriven med vattenjetdrift i område markerat på sjökortet som grundare än 3 m (= innanför 3 m kurvan i sjökortet).
13. framföra motordriven farkost inom Smalasund och Bredasund med en högre hastighet än 5 knop.
14. fånga och insamla ryggradslösa djur på sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

15. bedriva vetenskaplig forskning som omfattar provtagning eller installation av utrustning
16. sätta ut fällor för insamling av ryggradslösa djur.

Föreskrifterna under A skall inte utgöra hinder för

- nyttjande av nyttjanderätter och servitut eller underhåll och reparationer av befintliga ledningsnät enligt gällande servitut och nyttjanderätter. Erforderliga tillstånd skall alltid sökas/inhämtas från länsstyrelsen vid varje tillfälle när luftledning byts mot jordkabel.
- underhåll, modernisering och reparationer av befintliga sjömärken, fyrar och övriga installationer i och för farleder inom vattenområdet.
- att vattenområdet söder om Gö utnyttjas för övningsverksamhet med helikopter stationerade på F 17 och stödfartyg vilket innebär att lågflygande helikoptrar kan förekomma över området.
- Försvarsmaktens fartyg framdrivna med vattenjetdrift att gå direkt in till bryggan på norra sidan av Gökalv.

Föreskrifterna i A och C ska inte utgöra hinder för

- reservatsförvaltaren att utföra eller låta utföra de åtgärder som erfordras för reservatets skötsel.
- för markägaren att utföra fastighetsskötsel av bryggan vid Jägarvillan, Badstugan och intilliggande brygga och i samband med detta nyttja befintlig brukningsväg till badstugan för transporter.

Föreskrifterna under C ska inte utgöra hinder för innehavare av särskild rätt till fastighet eller innehavare av annan rätt att utnyttja sina rättigheter.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bl a:

- 7 kap. 28 b § miljöbalken med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område.
- föreskrifterna i lagen (1998:950) om kulturminnen.

Fastställande av skötselplan

Arbetet med att utarbeta en skötselplan för området pågår.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. kommer länsstyrelsen att fastställa skötselplanen senast under vintern 2008-2009.

Förvaltare för naturreservatet är Länsstyrelsen.

Ett skötselråd kommer att utses med representanter för Länsstyrelsens Naturenhet, naturvårdsansvarig vid Skogsstyrelsen i Blekinge, forskning inom naturvård samt markägaren.

Ärendets beredning

Vid samråd mellan företrädare för Skogsvårdsstyrelsen och Länsstyrelsen i samband med upprättande av en ÖSI-plan (översiktlig skogsinventering) 1985-86 för Göholm-

Kuggeboda framkom att det var önskvärt att vissa fördjupade naturinventeringar utfördes i området för att få ett allsidigt planunderlag. Länsstyrelsen ansökte därför hos Naturvårdsverket om särskilda inventeringsmedel.

Naturvårdsverket anslog 1986 medel från för att utföra inventeringar av främst insektsfaunan. En sammanställning av inventeringarna och övrig befintlig kunskap publicerades 1990 i länsstyrelsens rapport *GÖHOLM Naturvärden och markhistoria*, 1990:2.

Frågan om skydd för naturvärdena inom delar av fastigheten togs upp med markägaren Stina Werner i samband med att naturinventeringar gjordes i slutet av 1980-talet. På markägarens begäran och då hot mot naturvärdena tills vidare inte förelåg uppskötts frågan om att bilda naturreservat.

Skogsvårdsstyrelsen avgränsade 1997 12 nyckelbiotoper omfattande sammanlagt 182,7 ha skog och 2 områden med naturvärden omfattande sammanlagt 3,4 ha skog .

Två områden omfattande 112 ha resp. 20 ha mark ingår efter medgivande från den tidigare markägaren sedan år 2000 i EU:s ekologiska nätverk Natura 2000 som område av gemenskapsintresse (SCI).

Efter Stina Werners död 2003 ägs fastigheten av Stina Werners fond och fastigheten förvaltas av Skogssällskapet. Denna ändring i ägarförhållandena gjorde det aktuellt att starta arbetet med att skydda naturvärdena på Göholm genom en reservatsbildning. Ökad kunskap om naturvärdena innebar att nästan hela fastigheten utom åkermarken föreslogs ingå i reservatet.

Möte med Skogssällskapet hölls 2005-04-22 om natur- och kulturvärden på Göholm. Skogssällskapet informerade om "Stina Werners fond" som äger Göholm, samt om vad fondens stadgar och testamentet säger, bland annat: "... *Avkastningen ska främja vetenskapligt arbete inom skogsbruk, jordbruk och naturvård.*". samt att "*Egendomen ska bevaras intakt och inga avstyckningar eller försäljningar får förekomma*".

Omarbetat förslag till avgränsning skickades till Skogssällskapet 2005-11-29 inför ett möte 2005-12-06 där även företrädare för Skogsvårdsstyrelsen deltog. Vid mötet diskuterades vad ett naturreservat kan innebära i form av begränsningar och möjligheter samt hur de unikt stora naturvärdena på Göholm bör skyddas.

Under 2006 har flera olika inventeringar utförts; för allmän reservatsplanering, av storträd och andra värdefulla träd, av fladdermöss samt av "skog och historia".

Överenskommelse om intrångsersättning har träffats sommaren 2007.

Samråd har hållits på F17 och Helikopterflottiljen 2008-04-01 om övningsverksamhet inom reservatsområdet.

Samråd med Blekinge Museum har skett samt med Fiskeriverket och Sjöfartsverket. Samrådsmöten har hållits vid flera tillfällen med markägarna och Skogssällskapet.

Förslag till beslut har färdigställts under sommaren 2008 och sänts på remiss till berörda myndigheter. Sakägare har förelagts förslaget för yttrande.

Yttrande har inkommit från Fortifikationsverket, Sjöfartsverket, Vägverket, Fiskeriverket, Försvarsmakten, Marinbasen, Blekinge museum, TeliaSonera, Miljöteknik (fd Ronneby Energi AB), E.on, Stina Werners Fond, Johan Pukes Släktförening, GoFish in Sweden AB och Sten Joelsson.

Ingen har haft något att erinra mot reservatsbildningen, men flera har påpekat sina intressen i området.

Stina Werners Fond har kommit med synpunkter som dels har resulterat i förtydligande av ansvarsfördelningen mellan Länsstyrelsen, reservatsförvaltaren, markägaren och fastighetsförvaltaren och dels undantag för fastighetsskötsel inom området.

Att ge tillstånd enligt reservatsföreskrifterna punkt C15 och C16, är myndighetsutövning som utförs av Länsstyrelsen.

Ronneby kommun är positiv till inrättandet av naturreservatet Gö.

Beslutets giltighet

Detta beslut gäller den dag det vunnit laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller dock omedelbart, även om de överklagas.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, inom tre veckor från den dag kungörelse om beslutet varit införd i ortstidning.

Deltagande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Gunvor Engström.

I beslutet har även deltagit länsassessor Bengt Johansson, antikvarie Nils-Gustaf Nydolf, enhetschefen för naturenheten Markus Forslund samt biolog Lars-Göran Olsén, den sistnämnde som föredragande.

Gunvor Engström

Lars-Göran Olsén

Kungöres i länets författningssamling och ortstidning.

Bilagor:

1. Karta med reservatsgränser
2. Hur man överklagar